

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Wereld

Opgave 1 – De nieuwe zijderoute

1 maximumscore 1

Uit het antwoord moet blijken dat de oude zijderoute over land heeft geleid tot de integratie van gebieden en samenlevingen / het uitwisselen van ideeën, religie en tradities.

2 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- het in die periode mogelijk werd om met (zeil)schepen grote afstanden over zee af te leggen (oorzaak) 1
- waardoor de reis tussen Europa en China over zee sneller (en minder risicovol) werd dan de oude zijderoute over land (en de oude zijderoute over land dus minder vaak gebruikt werd) (gevolg) 1

3 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- door de aanleg van de nieuwe zijderoute over land producten uit China via treinstations / hubs in (Midden- / Oost-)Europa worden getransporteerd / overgeslagen 1
- zodat een deel van de Chinese producten niet meer via de Rotterdamse haven Europa binnenkomt / het achterland van Rotterdam relatief kleiner wordt 1

4 maximumscore 2

Juiste nadelen zijn:

- Het gebied waar de nieuwe zijderoute over land doorheen gaat, is onherbergzaam / heeft (vooral) in de winter een bar klimaat (waardoor het transport in gevaar kan komen). (dimensie natuur)
- Transport per trein is (met name voor goedkope volumineuze producten) duurder dan massatransport over zee. (economische dimensie)
- Transport over land kan gehinderd worden door grenscontroles / vereiste documenten / handelsembargo's (omdat het transport door verschillende landen gaat). (politieke dimensie)

per juist nadeel

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 2 – Als Nederlandse provincies landen waren

5 maximumscore 2

- Uit het antwoord moet blijken dat het bruto regionaal product en het bruto nationaal product geen gemiddelden per inwoner laten zien / geen rekening houden met het totaal aantal inwoners 1
- Uit het antwoord moet blijken dat in bron 1 alleen gebruik wordt gemaakt van een economische indicator (en dat geeft geen volledig beeld van de levensomstandigheden) 1

6 maximumscore 1

Juiste gemeenschappelijke redenen zijn:

- Deze landen kennen politieke instabiliteit / conflicten.
- De registratiesystemen in deze landen zijn minder betrouwbaar.
- Deze landen scoren hoog op de *Fragile States Index*.

7 maximumscore 2

- Marokko 1
- analfabetisme / onderwijs / kennis 1

8 maximumscore 3

- Het sterftecijfer wordt vooral / sterk beïnvloed door de leeftijdsopbouw van een land (en niet alleen door de welvaart / levensomstandigheden) 1
- In alle genoemde landen in bron 1 is de welvaart (het bnp per inwoner) (veel) lager dan die in Nederland 1
- terwijl de sterftecijfers in deze landen ongeveer gelijk (Cuba, Ethiopië, Uganda, Vietnam) of lager (Albanië, Bangladesh, Jemen, Libanon, Marokko) / in slechts een paar landen een beetje hoger (Burkina Faso, Georgië, Wit-Rusland) zijn dan in Nederland 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aarde

Opgave 3 – Karstlandschap in het Zuid-Chinees Bergland

9 maximumscore 1

Dit deel van China / Het Zuid-Chinees Bergland ligt midden op een tektonische plaat / ligt ver verwijderd van plaatgrenzen.

10 maximumscore 2

- stollings-/dieptegesteenten: basalt / graniet 1
- metamorfe gesteenten: gneis / leisteen / marmer / schist 1

Opmerking

Wanneer beide hoofdgroepen van gesteenten juist zijn, maar juiste voorbeelden ontbreken, 1 scorepunt toekennen.

11 maximumscore 2

- het stroomgebied van de Chang Jiang en dat van de Xi Jiang 1
- Juiste antwoorden zijn: 1
  - De hoogste delen van het Zuid-Chinees Bergland (de waterscheiding) zijn in gebruik als bos, terwijl de lagere delen in gebruik zijn genomen voor de verbouw van rijst (atlaskaart 167A).
  - In de hoogste delen van het Zuid-Chinees Bergland (de waterscheiding) is de bevolkingsdichtheid lager dan in de lagere gebieden (atlaskaart 167B).

12 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- in het Zuid-Chinees Bergland de zomermaanden warm zijn en er dan veel neerslag valt (oorzaak) 1
- waardoor in de zomermaanden (mineralen in) gesteenten makkelijker / sneller oplossen (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 4 – Landschappen en klimaten in Australië

13 maximumscore 2

- 1 - c
- 2 - d
- 3 - a
- 4 - b

indien vier antwoorden juist	2
indien drie of twee antwoorden juist	1
indien minder dan twee antwoorden juist	0

14 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- de gebieden op deze breedte een groot deel van het jaar een hogedrukgebied hebben / te maken hebben met dalende luchtstromen (oorzaak) 1
- waardoor het vocht in de dalende / opwarmende lucht verdampt / niet condenseert (en er dus weinig neerslag valt) (gevolg) 1

15 maximumscore 2

Uit de beschrijving moet blijken dat

- de noordoostkust van Australië in deze periode van het jaar onder invloed van aanlandige (en dus vochtige) wind staat 1
- die tegen het gebergte opstijgt en voor veel neerslag zorgt 1

16 maximumscore 2

Uit de uitleg moet blijken dat

- het gebergte langs de zuidoostkust van Australië (veel) ouder is dan de Alpen in Europa (oorzaak) 1
- waardoor vertering en/of erosie het gebergte langs de zuidoostkust van Australië langer heeft kunnen afslijten / afbreken (waardoor de bergtoppen minder spits en lager zijn dan de bergtoppen van de Alpen in Europa) (gevolg) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Ontwikkelingsland – Brazilië

Opgave 5 – Natuurlijke hulpbronnen in Brazilië

- 17 **maximumscore 2**
- West-Europa en Japan / Oost-Azië 1
  - atlaskaart 230A / 231A 1
- 18 **maximumscore 1**
selva
- 19 **maximumscore 2**
Een juiste redenering is:
- Voor het opwekken van hydro-elektriciteit wordt voor de aanleg van stuwdammen tropisch regenwoud gekapt / het milieu aangetast 1
  - en dat gebeurt vaak in gebieden waar de lokale bevolking nog op traditionele wijze leeft / inheemse stammen wonen 1
- 20 **maximumscore 2**
- Juiste redenen voor de hoge winningskosten zijn: 1
    - De bereikbaarheid van het gebied is slecht.
    - Het gebied ligt ver van de geïndustrialiseerde regio in Brazilië.
  - Een juiste politieke reden is: 1
In dit deel van Brazilië liggen beschermde indianenreservaten / bossen waar het lastig is een vergunning te krijgen voor het winnen van delfstoffen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 6 – Vrouwenemancipatie en demografie in Brazilië

21 maximumscore 2

Juiste manieren zijn:

- De regering heeft ingezet op een verbetering van het onderwijs (voor met name meisjes).
- De regering heeft ervoor gezorgd dat (bijna) alle huishoudens toegang kregen tot televisie / internet.
- De regering programmeert *telenovelas* op televisie (waarin succesvolle vrouwen met een of twee kinderen de norm zijn).

per juiste manier

1

22 maximumscore 2

Juiste redenen zijn:

- In steden is de arbeidsparticipatie van vrouwen hoger.
- In steden zijn vrouwen hoger opgeleid.
- In steden is meer sprake van modernisering / emancipatie.
- In steden krijgen vrouwen gemiddeld op latere leeftijd kinderen.

per juiste reden

1

Opmerking

Vergelijkbare antwoorden die uitgaan van het platteland, dienen goed gerekend te worden.

23 maximumscore 2

Een juiste uitleg is:

- Het aandeel mensen in de productieve leeftijd is toegenomen / De demografische druk is afgenomen (oorzaak) 1
- waardoor minder kosten gemaakt hoeven te worden voor het niet-productieve deel van de bevolking (of voorbeelden daarvan) (gevolg) 1

24 maximumscore 3

- 261C 1

Uit de redenering moet blijken dat

- de verstedelijkingsgraad in Brazilië (zeer) hoog is / mensen dicht bij elkaar wonen in de stad 1
- zodat het organiseren van (goed) onderwijs eenvoudiger is (dan in bijvoorbeeld India waar een groter deel van de kinderen op het platteland woont) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Leefomgeving

Opgave 7 – Wateroverlast in Zuidoost-Brabant

- 25 maximumscore 2**
- de Maas 1
  - een regenrivier 1
- 26 maximumscore 2**
- Een juiste ingreep in de stroomgeul van de beken is: 1
kanalisatie / rechttrekken van de beken
  - Een juiste verandering in het stroomgebied van de beken is: 1
    - verstening / verharding
    - ontbossing
- 27 maximumscore 2**
- Een juiste uitleg is:
- Door de afname van de vertragingstijd van de beken in Zuidoost-Brabant werd het gebied sneller ontwaterd / droger (oorzaak) 1
  - waardoor het landschap veranderde van een (nat) heide- en hoogveenlandschap in een (droger) gebied met grasland en akkers (gevolg) 1
- 28 maximumscore 3**
- Een reden voor natuurorganisaties is: 1
Het landschap zal meer de oorspronkelijke vorm krijgen. / Er komt meer ruimte voor flora en fauna.
  - Redenen voor boeren om bezwaar te hebben zijn: 1
    - De boeren moeten een deel van hun land afstaan / kunnen een deel van hun land minder (effectief) gebruiken.
    - Het land van de boeren zal minder snel ontwateren / zal natter worden.
  - Juiste argumenten die het waterschap kan gebruiken om boeren te overtuigen van de positieve gevolgen van meanderende beken zijn: 1
    - Door de meanders ontstaat in (het stroombed van) de beek meer ruimte voor (overtollig) water (waardoor er minder overstromingsgevaar is).
    - In de zomer is er minder kans op schade door droogte.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 8 – Leefbaarheid in Lelystad

29 maximumscore 2

- In Hoorn en Volendam ligt het stadscentrum direct aan het water en in Lelystad en Almere ligt het stadscentrum verder van het water af 1
- Juiste oorzaken van dit verschil in ligging zijn: 1
  - Hoorn en Volendam zijn (in tegenstelling tot Lelystad en Almere) historische steden (die van oorsprong aan het water werden gebouwd).
  - Hoorn en Volendam waren voor de stedelijke groei veel meer afhankelijk van een directe ligging aan het water (dan de beleidssteden Lelystad en Almere).

30 maximumscore 2

- Juiste argumenten vóór de stelling zijn: 1
  - Het kronkelige stratenpatroon (zonder veel doorgaande straten) draagt bij aan de verkeersveiligheid.
  - Woonerven / pleinen met woningen eromheen dragen bij aan sociale controle / toezicht.
- Een juist argument tegen de stelling is: 1
Achter de woningen zijn veel onoverzichtelijke plekken (zoals brandgangen / pleintjes met garageboxen), waar het lastig is om toezicht te houden.

31 maximumscore 2

Uit de redenering moet blijken dat

- de ligging van Almere ten opzichte van Amsterdam / de Randstad gunstiger is dan de ligging van Lelystad 1
- zodat mensen (uit onder andere Amsterdam en Lelystad) zich in Almere vestigden en het inwoneraantal / voorzieningenniveau in Lelystad daalde / stagneerde (en de leefbaarheid achteruit ging) 1

32 maximumscore 2

Een juiste redenering is:

- De verplaatsing van luchthaven-gerelateerde activiteiten kan werk / banen opleveren / trekt mensen naar de omgeving van Lelystad (economische dimensie) 1
- maar deze economische boost kan wel gepaard gaan met milieuproblemen (dimensie natuur) en/of geluidsoverlast (sociaal-culturele dimensie) 1

Bronvermeldingen

Opgave 1

bron 1 vrij naar: <https://www.nrc.nl>

bron 2 vrij naar: Digital Silk Road Project; Project Cargo Network: The Economist en <https://www.yidaiyilu.gov.cn>

Opgave 2

bron 1 http://blogs.z24.nl/boumans_blog/2014/02/hoe-rijk-zijn-onze-provincies-.html, 22 april 2015

Opgave 3

bron 1 <https://www.unesco.nl> en foto: aphotostory/Shutterstock.com

Opgave 4

bron 1 De Grote Bosatlas, 55e druk, 1e oplage

bron 2 foto a: <http://bitethedust.com.au>

foto b: www.aussievault.com.au

foto c: Umomos/Shutterstock.com

foto d: <https://en.wikipedia.org>

bron 3 De Grote Bosatlas, 55e druk, 1e oplage

Opgave 5

bron 1 Christien Klaufus en Paul van Lindert, Latijns-Amerika: een regio in beweging, 2016 en <https://pbs.twimg.com>

Opgave 6

bron 1 <http://www.barrolee.com> en <https://ourworldindata.org>

Opgave 7

bron 1 Twan van der Heijden, Soerendonk, Twitter 2 juni 2016

bron 2 <https://www.aaenmaas.nl>

bron 3 Waterschap Aa en Maas

Opgave 8

bron 1 <https://www.lelystad.nl>